

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 3

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 796 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-martda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Экологические и альтернативные заполнители для бетона в условиях Узбекистана.....	10
Акрамов Хуснитдин Ахрарович, Тохиров Жалолиддин Очилович, Самадов Хомид Самандарович	
Investitsion marketingni rivojlantirish asosida mintaq investitsiya jozibadorligini oshirish	16
Ahmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda yashil budjetlashtirish, energiya samaradorligi va issiqxona gazlari emissiyasi.....	22
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamanov Alisher	
Development of the Digital Economy as a Trigger of the Economic Growth of the New Uzbekistan.....	28
Luiza Sayfullovna Makhmutkhodjaeva, Umarova Shahnoza Akbarovna	
Oliy o'quv yurtlarida matematik statistikani o'qitishning xususiyatlari.....	34
Shamsiyev Damin Najmiddinovich, Aymatova Farida Xo'razovna	
Turizm tadbirkorlikning o'ziga xos xususiyatlari	37
Mardonova Dilafruz Kosimovna	
Oziq-ovqat xavfsizligi ta'minoti: O'zbekistonda mayonez importini notarif tartibga solish va ichki ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari.....	41
Muratova Shohista Nimatullayevna, Nomozov Azizbek Xayrulla o'g'li	
Mamalakatimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qimmatli qog'ozlar bozorining o'rni va roli	46
Akramov Azamat Ramziddinovich	
Mamlakatning iqtisodiy va ekologik rivojlanishida elektromobil sanoatini rivojlantirishning ahamiyati	53
Iminov Mahmudjon Azimjon o'g'li	
Hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi.....	60
Jiyamuratov Rustam Nuridinovich	
Turistik kompaniyalar moliyaviy barqarorligini baholash usullarini takomillashtirish kompaniya moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim mezonini.....	65
Jo'rayev Behzod Nuraliyevich	
Iste'molchilarni xulq-atvori modellari asosida marketing strategiyalarini shakllantirish.....	70
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	75
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarning o'rni.....	80
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Innovatsion menejment va raqamli transformatsiyalarni joriy etishning metodologik asoslari.....	84
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
Strategik boshqaruvda xususiy kapital samaradorligini baholash.....	89
Nasriyeva Zebiniso A'zam kizi, Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
Mintaqalarni innovatsion rivojlantirish istiqbollari tashkiliy tuzilmalarini takomillashtirishni boshqarish yo'llari	100
Xodjamuratova Gulbaxar Yuldashevna	
Meva-sabzavot eksporti barqarorligini ta'minlashning ekonometrik tahlili	105
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Зарубежный опыт активизации экономической активности домохозяйств.....	111
Бердиев Гайрат Ибрагимович, Маликова Севинч Телман кизи, Люсиков Артемий Александрович	
The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Growth: A Case Study of Uzbekistan.....	116
Abdulla Ibragimov, Keldiyorov Shakhriyor Ilyos O'g'li	

Mintaqada sanoat ishlab chiqarish rivojlanishining kambag'allikni qisqartirishdagi ahamiyati	121
Abdullayev Habibullo Asadulla o'g'li	
Global iqtisodiyot sharoitida islom moliyasi mezon va tartiblarini joriy etishdagi muammolar va yechimlar	125
Abduvosidova Gulandom Abdurashid qizi	
Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasida biznes subyektlarini toifalarga ajratish amaliyotining xususiyatlari	131
Akobirova Nodira Najmiddin qizi	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlanish yo'llari	135
Axmedova Nafisa Amirddin qizi	
Strategic directions of integration of Uzbekistan into the international hospitality industry	140
Bekmurodova Laylo Tursunmamatovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilikni rivojlantirish ko'rsatkichlarini prognozlash va modelashtirish	144
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Mamlakatimizda chorvachilik mahsulotlarini yetishtirishning hozirgi holati va uning tahlili	149
Talipova Dilfuza Nabiyeвна	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	154
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Analysis of the Influence of Macroeconomic Indicators on State Budget Tax Revenue	158
Meyliev O. R., Gofurova K.	
Mahalliy budjet xarajatlarini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri	166
Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
Influence of Digital Technologies on Economic Growth of the Republic of Uzbekistan	170
Igamberdiyeva Kunduz Ergashevna	
Transmilliy kompaniyalarning tashqi bozorlar uchun marketing strategiyalari va marketing tadqiqotlarini o'tkazish amaliyoti	174
Jo'rayeva Zilola Turobovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari	178
Kamilova Iroda Xusniddinovna	
Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish	183
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Tijorat banklari faoliyatida onlayn tizimlarining tutgan o'rni va ularning rivojlanishi	188
Raxmataliyev Muzaffar Eshdavatovich	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik faoliyatining ta'sirini baholashning nazariy asoslari	194
Fayziyeva Dilsuz Bahodirovna	
O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tish samaradorligini oshirish	200
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li	
Andijon viloyatida kambag'allik darajasini qisqarishiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar	214
Musaeva Ziyoda Allayarovna	
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi eksportida marketing muammolari	218
Musyeva Shoirazimovna, Agzamov Avazxon Talgatovich	
Respublikamizda parranda bosh sonining hozirgi holati va uning istiqbollari	223
Akramova Nargiza Axrorovna	
Menejmentda ishbilarmonlik kommunikatsiyalaridan foydalanishda optimal strategiyalarini qo'llash shart-sharoitlari	227
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Shadiyeva Madina Djaloliddin qizi	
Raqamlashtirish sharoitida innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari	231
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
O'zbekistonda masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirishdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari	235
Nurmuxammedov Matlab Yunusovich	

Davlat aktivlarini samarali boshqarish hamda nazorat qilishni takomillashtirish.....	240
Mirzayev O., Nazarov G'ayrat Olim o'g'li	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	246
O. U. Shomurodov, Z. U. Uroqov, A. T. Ablahatov, A. A. Suyarov, J. S. Urazov	
Methodological Aspects for Branding in Private Schools.....	251
Odilova Sitora Sayfitdin qizi	
Совершенствование процедуры оценки эффективности и результативности расходов государственного сектора.....	256
Олимов Элёр Фазлиддин угли, Искандаров Суннатилло Бахриддин угли	
Logistika xizmatlari samaradorligini oshirishda blokcheyn texnologiyalardan foydalanish	261
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Markaziy Osiyoda energetika bozorini rivojlantirishning kelgusi istiqboli va imkoniyatlari.....	267
Saidov Mash'al Samadovich, Umarova Irodaxon Nuraliyevna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda sug'urta bozorining innovatsion usullaridan foydalanishning konseptual asoslari	275
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Oliy ta'limda boshqaruv strategiyalari va ularni amalga oshirish mexanizmi.....	279
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromadlarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari	283
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
O'zbekiston Respublikasidagi mavjud suv resurslarining iqtisodiy holati tahlili	288
Shanazarova Gulyora Baxtiyarovna	
Tijorat banklari kredit risklarini kamaytirish yo'llari.....	294
Tulkinova Maftuna Anvarbek qizi	
The use of Intellectual Systems in the Improvement of the Educational Process Management System in Higher Educational Institutions	303
Umarova Dilfuza Rakhmatilla qizi	
Oliy ta'lim tizimida yangi iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish.....	307
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Global iqtisodiy sharoitida moliyaviy hisobotlar auditida muhimliklarni baholashni xalqaro standartlar asosida takomillashtirish	311
Xasanova Nasiba Tolliboy qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni tashkil etish istiqbollari.....	314
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Oliy ta'lim muassasalarida gibril bulut xizmat modelini qo'llash mexanizmini ishlab chiqish	319
Zaripov Bahodir Bobomurod o'g'li	
Роль инвестиций в системе железнодорожного транспорта в Республике Узбекистан	325
Акбарова Лайло Упашевна	
Gidrotexnik inshootlar betonlarini samaradorligini tahlil qilish va oshirish natijalari.....	330
Asqarov B. A., Karimov M. U., Xolmirzayev S.T., Obidjonov J. T.	
Maxsus iqtisodiy zonalar hududiga jalb etilgan investitsiyalar to'g'risida	334
Davlayev G'olib Ashurovich	
Yangi xizmat turi xizmatlar sohasini innovatsion boshqarishning metodologiyasi	337
Djurayeva Dilnoza Davron qizi	
Mintaqalar innovatsion salohiyatini baholashning uslubiy yondashuvlari.....	343
J. A. Ismatullayev, D. X. O'rinov	
Milliy qayta sug'urtalovchilarning xalqaro sug'urta bozoriga kirib borishi va kutilayotgan xavf-xatarlar	348
Jorabayev Jasur Abduraxmanovich	

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tovarlar auditi natijalarini auditorlik hisobotida aks ettirish tartibi	354
Ibragimov M. M., Ergashev O. F.	
Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishning xorijiy tajribalari	358
Karimov Anvar Aktam o'g'li	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	362
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional tizimini tadqiq etishga uslubiy yondashuvlar.....	367
Mamatov Axmetjon Atajanovich, Allaberganov Zakir Gayibovich	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	373
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari eksport faoliyatini rivojlantirishning xorij tajribasi.....	380
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirish muammolari va dolzarb vazifalari	386
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Устойчивый и инклюзивный рост: взаимосвязь экономического прогресса с социальным равенством и экологическим управлением	390
Нодирбек Холбаев	
Mintaqalarni investitsion jozibadorligini taraqqiyot strategiyasiga ta'sirini statistik baholash.....	396
Nuriddinov Zufar Akbarovich	
Финансирование каракулеводства: преодоление финансовых вызовов в пустынных регионах Узбекистана	402
Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич	
O'zbekiston investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish.....	408
Oybek Elmuratov	
Intellectual mulkning iqtisodiy mazmuni va tarixiy rivojlanish bosqichlari	411
Maxmudova Nargiza Davlyat qizi	
Implementation and use of Digital Technologies in Logistics Abstract.....	416
Kushakova Mamura, Koshakova Mukhlisa Surat qizi	
Innovatsion iqtisodiyot tushunchasining mazmun mohiyati	421
Abduqaxorov Bekzod O'tkir o'g'li	
Raqamlashtirish iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida.....	426
Mamajonova Durdonahon Mamaruzi qizi	
O'zbekistonda tashqi savdoni notarif usullar orqali tartibga solishning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri.....	431
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Инновационные методы переработки горных отходов для экологической устойчивости в Узбекистане	437
Аскарлов Бахтиер Аскарлович, Собирова Мукаддас Хамидуллаева	
Опыт зарубежных стран по стимулированию производства сельскохозяйственной продукции и перспективы внедрения в Узбекистан.....	442
Холиков Сулаймон Уткир угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning uslubiy jihatlarini.....	447
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishni statistik tahlili.....	452
Sayfullayev Siddik Nosirovich	
Sug'urta tashkilotining innovatsion risklarini baholash.....	457
Sattorov Shoxrux Maxmudjon o'g'li	

Kapital bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari	462
Turdiyeva Uzayda Omirbayevna	
Адаптивный искусственный интеллект в управлении человеческими ресурсами	469
Хайдарова Малика Шокирджановна	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mablag'lardan samarali foydalanishga xizmat qiluvchi zamonaviy va istiqbolga mo'ljallangan huquqiy asoslarning yaratilganligi to'g'risida	478
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
Investitsiya loyihalariga ta'sir qiluvchi risklarni sifat jihatdan baholash usullarining o'ziga xos xususiyatlari	482
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan investitsion loyihalarni kreditlash tartib va ularni takomillashtirish yo'llari	491
Yunusova Ozoda Anvarjon qizi	
Hududlar iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda soliq salohiyatini oshirishning nazariy jihatlarini	498
E. N. Raximov	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi	504
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Inson resurslarini boshqarishning innovatsion usullarini joriy etish vositalarini ishlab chiqish	509
Djuraeva Guzal Shavkatovna	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	513
Erkinxojiev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Korporativ qimmatli qog'ozlar asosida korxonalarni moliyalashtirishning ilg'or xorij tajribalari	517
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
The impact of corporate governance on firm performance and financial stability	524
Muhammadyor Yunusov	
Mintaqalarda kamg'allik darajasini pasaytirish va xorij tajribasidan foydalanish yo'llari	537
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash soliq ma'muriyatchiligini samarali tashkil etish yo'llari	541
Mutalova Dilorom Maxamadjanovna, Kenjaboyeva Nigina	
Iqtisodiy savodxonlik hamda tadbirkorlik qobiliyati o'rtasidagi to'g'ri nisbatdagi bog'liqlik munosabatining fundamental asoslari	544
Tuxtayeva Muyassar Shovkat qizi	
Korxonalarning bankrotlik riskini baholashning xalqaro modellari	550
Umarova Hulkar Umidulloyevna	
O'zbekistonda korxona boshqaruvida kadrlar salohiyatidan foydalanish amaliyotini rivojlantirishning xorij tajribasi	555
Do'stova Aziza Qahramonovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimining xususiyatlari	559
Iroda Majidova	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning muhim xususiyatlari	565
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing tadqiqotlarini asosiy yo'nalishlari	569
Tuychiyeva Vasila Faxriddin qizi	
“Зелёная экономика” как фактор повышения экономического роста страны	573
Тураева Адиба Икрамовна	
Oilada sarf-xarajatlar samarasiga erishishning muhimligi	580
Xasanov Rustam Rabimovich	
Aholi farovonlik darajasidagi farqlarni tartiblash yo'nalishlari	583
Xasanov Rustam Rabimovich, Turdiyev Zoxidjon Rustamovich	

Совершенствование оценки стоимости объектов недвижимости в Узбекистане на основе зарубежного опыта.....	588
Хомитов К. З., Халилова Л. Ш.	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ahamiyati.....	594
Choriyeva Nigina Kaxramonovna	
Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish yo'llari	598
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
Yengil sanoatni rivojlanishida Germaniya tajribasi.....	601
F. Jumaniyazova, G'ulomov Ibroxim Rustam o'g'li	
The efficiency of usage of Islamic finance instruments in security market.....	607
Khasanov Umarbek Begmat ugli	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari.....	613
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini tashkil qilinishining hozirgi holati va muammolari	621
Nutfulloev Tolib G'olib o'g'li	
Mehnat bozorida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodologiyasini takomillashtirish	627
Maxammadiyev M. M.	
Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish sharoitida mahsulot tannarxini optimallashtirish asoslari.....	632
Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Elektron pullarni rivojlantirish yo'llari	636
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Загрязнение окружающей среды в Узбекистане: проблемы, причины и пути решения	644
Ишонкулова Феруза Асатовна, Шукуров Тимур Умидович	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarini transformatsiyalash modeli orqali takomillashtirish	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeвна	
Land Tax Received From Individuals and its Share in the Budget of the Republic of Uzbekistan	656
Hakimov Feruz Khurshid ugli	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyot va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xarajatlar tahlili.....	659
Isaxonova Ruxshona Muzaffar qizi, Sharapova Mashxura Azadovna	
Qurilish xizmatlari ma'lumotlar tizimini takomillashtirish imkoniyatlari.....	665
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich, Nurfayziyev Elyor Zayniddinovich	
Ipotekali kreditlashni rivojlantirishning xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda tatbiq etish yo'llari	670
Turdiyev Shaxriddin Erxonovich	
Suv resurslaridan foydalanishda xorij tajribalari	675
Berdiyev Anvar Abdivaliyevich	
Auditda yetarli va mos dalillarni to'plash tartibi	681
Meliyev Isroil Ismoilovich	
"Yashil" iqtisodiyot konsepsiyasining shakllanishi va rivojlanishi.....	686
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari.....	692
Xolmuradov Raxmatilla Ne'matillaevich	
O'zbekiston mahsulotlarining tashqi bozordagi raqobatbardoshligi xususiyatlari va onlayn platformalar.....	699
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich	
Factors affecting investment attractiveness in the global investment landscape.....	704
Otaboev Akhmed Makhsudbek o'g'li, Juliana Juliana, Fazliddin Nasriddinov	

Xalqaro migratsiyaning O'zbekiston mehnat bozori va inson kapitaliga ta'siri.....	709
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Анализ и оценка естественного освещения помещений образовательных учреждений.....	714
Пирмухамедова Шахноза	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системы Республики Узбекистан...	719
Рузиева Нилуфар Тулкин кизи	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	725
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarini tashkil etishning afzalliklari va muammolari	730
Axmedova Dilbar Buronovna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda sog'liqni saqlash muassasalarini moliyalashtirishning mohiyati.....	734
Ishmanova Diana Nurmatdovna	
Oziq-ovqat sanoatini tashkiliy-iqtisodiy jihatdan rivojlanti-rishning nazariy asoslari	737
Muxtorova Madina Azamat qizi	
Ipoteka kreditlari sohasidagi islohotlar va kelajakdagi istiqbollar.....	741
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	746
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Budjet ijrosini samarali ta'minlashda davlat xaridlarining ahamiyati.....	752
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
Aholi sog'ligi – milliy boylikning tarkibi va jamiyat taraqqiyotining muhim shartidir.....	763
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari: hisob siyosati.....	769
Rizayev Nurbek Kodirovich, Mamatova Charos Shavkiddinovna	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsion muhitning o'rni	778
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Davlat ishtirokidagi korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyat ("Rossiya temir yo'llari" OAJ misolida).....	784
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Saidqulov Avazbek Botirqul o'g'li	
Raqamli transformatsiyaning O'zbekistonning investitsion jozibadorligiga ta'siri.....	790
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Markabayeva Jansaya Aybek qizi	

DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARDA KORPORATIV IJTIMOIY MAS'ULIYAT ("ROSSIYA TEMIR YO'LLARI" OAJ MISOLIDA)

Xidirova Marg'uba Rustamovna

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti

Saidqulov Avazbek Botirqul o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada davlat ishtirokidagi korxonalarda "Rossiya temir yo'llari" OAJning tajribasi misolida samarali korporativ ijtimoiy mas'uliyatning iqtisodiy rivojlanish va muhim davlat xizmatlarini taqdim etishdagi ahamiyati muhokama qilingan. Korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyatni amalga oshirish jarayonini o'rganish asosida xulosalar shakllantirilgan.

Kalit so'zlar: Korporativ ijtimoiy mas'uliyat, Korporativ boshqaruv, davlat korxonasi, Davlat ulushi mavjud korxonalar, Jamoa shartnomasi.

Abstract: In this article, the importance of effective corporate social responsibility in the economic development and provision of important state services is discussed using the experience of "Russian Railways" JSC in state-owned enterprises. Conclusions have been drawn based on studying the process of implementing corporate social responsibility in enterprises.

Key words: Corporate social responsibility, Corporate Governance, State-owned enterprise, Public corporation, Collective agreement.

Аннотация: В данной статье обсуждается важность эффективной корпоративной социальной ответственности в экономическом развитии и предоставлении важных государственных услуг на примере опыта "Российские железные дороги" ОАО в государственных предприятиях. Делаются выводы на основе изучения процесса внедрения корпоративной социальной ответственности в предприятиях.

Ключевые слова: Корпоративная социальная ответственность, Корпоративное управление, Государственное предприятие, Публичная корпорация, Коллективный договор.

KIRISH

Zamonaviy jahon biznes amaliyotida qabul qilingan korporativ ijtimoiy mas'uliyat (KIM) kompaniyalardan aholining ijtimoiy turmush sharoitini yaxshilash va atrof-muhitni muhofaza qilishda ishtirok etishni talab qiladi. Kompaniya manfaatdor tomonlari ko'pincha "Rossiya temir yo'llari" OAJ faoliyatini baholashda nafaqat moliyaviy va ishlab chiqarish ko'rsatkichlari bo'yicha balki OAJning mijozlarga, biznesga va umuman jamiyatga, shuningdek atrof-muhitga ta'siri xususiyatlariga ahamiyat berilgan. Obyektiv tahlil shuni ko'rsatadiki, davlat va jamiyat manfaatlarini mutanosib hisobga olgan holda kompaniyaning muvaffaqiyatli va barqaror rivojlanish sohasidagi imkoniyatlari ortgan.

ADABIYOTLAR SHARHI

Korporativ ijtimoiy mas'uliyat bo'yicha xalqaro amaliyotda ko'plab tadqiqotlar olib borilmoqda. Xususan, N.Alhosani va H.Nobaneelar, M.Tang va Y.Wang 19-asrning 50–70-yillariga kelib korporativ boshqaruv evolyutsiyasida katta burilishlar yuz berdi. Bu vaqtga kelib dunyoda yirik transmilliy korporatsiyalar, bank sanoati guruhlarini rivojlana boshladi. Ularni samarali boshqarish uchun yangi g'oyalar, yondashuvlar, tamoyillar, usul-

lardan foydalanish zarurati tug'ildi. Xususan, 20-asrning so'nggi choragida chet el olimlari Ansoff, P.Druker, M.Porter, A.Marshall va boshqalar, rus olimlaridan Teraniznikov, Gvishiani, Agenbegan, Popov, Fatxuddinov, Gerchikovlar korporativ boshqaruv metodologiyasi evolyutsiyasi uchun munosib hissa qo'shdilar. O'zbekistonlik iqtisodchi olimlarimizdan S. G'ulomov, B. Xodiev, M. Xamidulin, Sh. Yo'ldoshev, D.Suyunov, M.Aliyev, A.Hoshimov, B.Berkinov, L.Turikova, D.Begmatova, B.Urinov, Z.Ashurov va boshqalar o'z bilimlari, doktorlik dissertatsiyalari bilan korporativ boshqaruv nazariyasini rivojlantirishga katta hissa qo'shdilar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada ilmiy abstraksiya, matematik-statistik, iqtisodiy, moliyaviy, miqdoriy, tarkibiy tahlil va matematik modellash tirish usullaridan foydalanilgan. Sanoat ishlab chiqarishida korporativ boshqaruv samaradorligini oshirish jarayonida ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar muhim omil hisoblanadi. Raqamli ta'lim muhitida aralash o'qitishga oid adabiyotlar va ilmiy maqolalar tahlili, olimlarning fikr-mulohazalari tahlili, jarayonlarni kuzatish ushbu maqolaning nazariy va uslubiy asosini tashkil etadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Korporativ ijtimoiy mas'uliyat jamiyatning korporativ a'zosi sifatida kompaniyaning mas'uliyatini anglatadi va jamiyat faoliyatining barcha sohalariga, shu jumladan ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik sohalarga taalluqlidir. Kodeksni qabul qilish bilan "Rossiya temir yo'llari" OAJ tadbirkorlik faoliyatini barcha manfaatdor tomonlarning manfaatlarini hisobga oladigan va barqaror rivojlanishiga yordam beradigan tarzda amalga oshirishga sodiqligini tasdiqlaydi.

1-rasm: "Rossiya temir yo'llari" OAJ Korporativ ijtimoiy mas'uliyat kodeksining maqsadlari

1-jadval: Korporativ ijtimoiy ma'suliyatning tamoyillari

1	Doimiylik	Ijtimoiy mas'uliyatli xatti-harakatlar "Rossiya temir yo'llari" OAJ faoliyatining doimiy o'ziga xos xususiyati hisoblanadi.
2	Qamrovliylilik	"Rossiya temir yo'llari" OAJning barcha xodimlari va tarkibiy bo'linmalari har kuni asosiy manfaatdor tomonlar bilan o'zaro munosabatlarda tadbirkorlik faoliyatining barcha sohalarida Kodeks qoidalariga amal qilishlari kerak.
3	Iqtisodiy asoslanganlik	Yaxshi natijalarga erishish uchun zamonaviy amaliyot va texnologiyalarni joriy etish.
4	Muvofiqlashtirish	Manfaatdor tomonlar o'rtasidagi munosabatlar tizimining integratsiyasi va o'zaro bog'liqligini anglagan holda, "Rossiya temir yo'llari" OAJ manfaatlarini mutanosib ravishda hisobga olishga va istisnosiz barcha manfaatdor tomonlar o'rtasidagi munosabatlarning uzoq muddatli rivojlanishiga ko'maklashishga intiladi.
5	Tizimlilik va nazorat qilish qobiliyati:	"Rossiya temir yo'llari" OAJ xodimlarni Kodeks qoidalarini qo'llashni kuzatish va rag'batlantirishga intiladi.
6	Manfaatli hamkorlik	"Rossiya temir yo'llari" OAJ manfaatdor tomonlarning niyatlarini chuqurroq tushunish uchun ular bilan ochiq muloqot o'tkazishga intiladi.
7	Hisobdorlik	Kompaniya faoliyatning shaffofligi va axborot ochiqligiga intiladi, buning uchun davlat, jamiyat va biznesni Kompaniya va uning faoliyati bilan bog'liq muhim masalalar to'g'risida ishonchli, o'z vaqtida va mazmunli axborot bilan ta'minlash choralarini ko'radi.

Xalqaro shartnoma tamoyillari: Kompaniya faoliyatning shaffofligi va axborot ochiqligiga intiladi, buning uchun davlat, jamiyat va biznesni Kompaniya va uning faoliyati bilan bog'liq muhim masalalar to'g'risida ishonchli, o'z vaqtida va mazmunli axborot bilan ta'minlash choralarini ko'radi.

"Rossiya temir yo'llari" OAJ Rossiya Federatsiyasidagi eng yirik transport kompaniyasi bo'lib, davlatning eng muhim iqtisodiy va ijtimoiy vazifalarini, shu jumladan biznesni rivojlantirish sohasida muhim rol o'ynaydi. "Rossiya temir yo'llari" OAJning ishonchli va samarali faoliyati mamlakatning hududiy va ijtimoiy-iqtisodiy birligiga, mintaqalararo aloqalarni rivojlantirish va chuqurlashtirishga, ichki va xalqaro miqyosda transport xavfsizligini yaxshilashga, to'laonli ichki bozorni shakllantirishga Rossiya Federatsiyasining tabiiy resurslaridan oqilona foydalanish orqali yordam beradi.

Rossiyadagi eng yirik transport operatori sifatida "Rossiya temir yo'llari" OAJ uning mamlakat iqtisodiyoti uchun muhimligini biladi va tegishli mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi. Kompaniya transport infratuzilmasini yaxshilash va jahon bozorlariga chiqishni ta'minlash ustida ishlamoqda. Bu ishning asosiy elementlaridan biri manfaatdor tomonlar, jumladan, davlat idoralari, biznes hamjamiyati, iste'molchilar va boshqa iqtisodiy ishtirokchilar bilan hamkorlikdir.

Kompaniyaning davlat oldidagi majburiyatlari

Bundan tashqari, Rossiyaning siyosiy va iqtisodiy o'rni nafaqat global transport koridorlariga kirish balki transport infratuzilmasi holati bilan belgilanadi. Sanoatning barqaror ishlashi mamlakat xavfsizligi va mudofaa qobiliyatini ta'minlashning jiddiy omilidir. "Rossiya temir yo'llari" OAJning davlat oldidagi majburiyatlari quyidagilarga qaratilgan:

1. Milliy iqtisodiy o'sishni va jamiyatning ijtimoiy taraqqiyotini, shu jumladan temir yo'l transportida yuqori sifatli xavfsiz tashish va boshqa turdagi xizmatlar va ishlarni ko'rsatish orqali rag'batlantirish.
2. Aholining turmush sifati va farovonligini, shu jumladan, ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish orqali oshirish.
3. Transport xarajatlarining Rossiya Federatsiyasi iqtisodiyotiga ta'sirini kamaytirish; Rossiyaning yagona hududiy-iqtisodiy makonini rivojlantirishda ishtirok etish, mamlakat ichki bozorining salohiyatini mustahkamlash.
4. Soliqlar va yig'implarni to'lash bo'yicha majburiyatlarni vijdonan bajarish.
5. Xalqaro iqtisodiy aloqalarni mustahkamlash.
6. Davlat bilan o'zaro manfaatli hamkorlik, shu jumladan:
7. temir yo'l transportining tarif siyosati;
8. yo'lovchi tashishni subsidiyalash; xalqaro transport koridorlarini rivojlantirish.

"Rossiya temir yo'llari" OAJ Kompaniya aksiyadorlik jamiyati bo'lib, foyda olishga qaratilgan tijorat tashkilotidir. "Rossiya temir yo'llari" OAJning yagona aksiyadori Rossiya Federatsiyasidir. Shunday qilib, Rossiya

temir yo'llari OAJning 100% aktsiyalarining egasi sifatida Rossiya Federatsiyasi kompaniya faoliyatining ishlab chiqarish va moliyaviy samaradorligidan bevosita manfaatdordir. Shu tarzda tijorat tashkilotining funktsiyalarini birlashtirgan va davlat ko'plab davlat vazifalarini amalga oshiruvchi kompaniya sifatida "Rossiya temir yo'llari" OAJ o'z pozitsiyasining ikki tomonlamaligini juda muvozanatli hisobga olishi kerak.

"Rossiya temir yo'llari" OAJning aksiyador oldidagi majburiyatlari:

- Aksiyador tomonidan qo'yilgan davlat vazifalarini bajarish.
- Tadbirkorlik faoliyatining ishlab chiqarish va moliyaviy samaradorligi sohasidagi aksiyadorlarning talablarini bajarish. tadbirkorlik faoliyatining uzoq muddatli samaradorligi va barqarorligini oshirish;
- Biznes operatsiyalarining shaffofligini oshirish
- Korporativ hisobotning shaffofligi va axborot mazmundorligini oshirish.

"Rossiya temir yo'llari" OAJ xodimlariga nisbatan korporativ ijtimoiy mas'uliyatning yo'nalishlari.

1. Soha va mamlakatdagi moliyaviy-iqtisodiy vaziyat dinamikasini hisobga olgan holda mehnatni rag'batlantirish tizimlari va kompensatsiya to'lovlarini takomillashtirish;
2. Qonun hujjatlarida belgilangan talablardan tashqari doimiy korporativ dasturlar (shu jumladan ipoteka kreditlash dasturi, "БЛАГОСОСТОЯНИЕ" НПФ orqali nodavlat pensiya ta'minoti, korporativ sug'urta, qo'shimcha to'lovlar tizimi) asosida xodimlarning turmush darajasini oshirish. ayrim toifadagi xodimlar va nafaqaxo'rlarga);3. ishchilarni ijtimoiy mas'uliyat bilan ko'chirish yondashuvini qo'llash, shu jumladan:
3. xodimlar sonini, birinchi navbatda, ichki chora-tadbirlar orqali tartibga solish (masalan, xodimlarni Kompaniyaning boshqa lavozimlariga ko'chirish, boshqa ish joyiga ko'chirish);
4. kadrlar zaxirasini yaratish;
5. ishdan bo'shatiluvchi xodimlarni tayyorlash va qayta tayyorlash hamda ular uchun yangi ish o'rinlari yaratish; "Rossiya temir yo'llari" OAJ Jamoa shartnomasiga muvofiq ishdan bo'shatilgan xodimlarga boshqa ish topishi uchun ijtimoiy kafolatlar berish;
6. Tarmoqni isloh qilish sharoitida, birinchi navbatda, temir yo'l transporti korxonalari shahar tashkil etuvchi hududlarda, shuningdek, muqobil ijtimoiy soha ob'ektlari mavjud bo'lmagan hududlarda ijtimoiy ehtiyojni hisobga olgan holda, ijtimoiy soha ob'ektlarining sifatli ishlashini ta'minlash;
7. Rossiya temir yo'llari" OAJ xodimlari va ularning oila a'zolari uchun temir yo'l transporti korxonalari shahar tashkil etuvchi yakka tartibdagi aholi punktlarida yuqori sifatli yashash sharoitlarini yaratish va ta'minlash;
8. Kompaniya xodimlarining sog'lig'i va xavfsizligini yaxshilash, eng qulay va xavfsiz mehnat va dam olish sharoitlarini yaratish, xodimlarga o'zlarining kasbiy va ijodiy salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish uchun imkoniyatlar va motivatsiyani ta'minlash.
9. Kompaniya tomonidan qabul qilingan mahalliy normativ hujjatlarga muvofiq yoshlarga va boshqa ayrim toifadagi xodimlarga, xodimlarning oilalariga bir qator ijtimoiy kafolatlar berish, shu jumladan yozgi ta'til va Kompaniya xodimlarining bolalarini sog'lomlashtirish;
- 10.Xodimlarning uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirish, shu jumladan ularning kasbiy martabasini rivojlantirishga ko'maklashish;
- 11."Rossiya temir yo'llari" OAJning ishlamaydigan nafaqaxo'rlarini moddiy qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy kafolatlar bilan ta'minlash;
- 12.Kompaniyadagi nogironlarni, shuningdek, ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalar va kasb kasalliklaridan jabrlanganlarni moddiy qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy kafolatlar bilan ta'minlash;
- 13.Rossiya Federatsiyasi Mehnat kodeksi va jamoa shartnomasida nazarda tutilgan shakllarda "Rossiya temir yo'llari" AJ xodimlarining kompaniyani boshqarishda ishtirok etishini ta'minlaydigan shart-sharoitlarni yaratish.

"Rossiya temir yo'llari" AJ 2020–2025- yillarga mo'ljallangan Sog'lom turmush tarzi konsepsiyasining to'qqizta yo'nalishi bo'yicha 6 mingga yaqin tadbir o'tkazildi.

Kompaniya 400 dan ortiq kurslarni o'z ichiga olgan masofaviy ta'lim tizimini ishlab chiqdi.

Kompaniya 97 ta ta'lim muassasasining asoschisi bo'lib, "Rossiya temir yo'llari" OAJ tarkibida 25 ta bolalar temir yo'llari (РЖД) faoliyat yuritadi. "Rossiya temir yo'llari" negizida oltita "Kvantorium" texnoparklari tashkil etilgan bo'lib, ular talabalarning muhandislik tafakkuri va IT kompetensiyalarini rivojlantirish imkonini beradi.

Temir yo'l transporti bozorining raqobatbardosh segmentining rivojlanishi bilan mijozlar ko'rsatilayotgan temir yo'l transporti xizmatlarining assortimenti va sifatiga tobora yuqori talablarni qo'ymoqda.

"Rossiya temir yo'llari" OAJ uchun mijozlar talablarini qondirish kompaniyaning ertaga bozor ulushini egalashini hal qiluvchi omil hisoblanadi. Shu sababli, "Rossiya temir yo'llari" OAJ ushbu manfaatdor tomonlar guruhining umidlarini qondirishga intiladi va o'z oldiga quyidagi asosiy vazifalarni qo'yadi:

1. "Rossiya temir yo'llari" OAJ tomonidan sifatli va xavfsiz tashish va boshqa ishlar va xizmatlar uchun mijozlarning ehtiyojlarini qondirish;
2. "Rossiya temir yo'llari" OAJ tomonidan bajariladigan ishlar va xizmatlar turlarini kengaytirish va sifatini oshirish
3. transport bozori xizmatlarining barcha foydalanuvchilari va boshqa mijozlar uchun temir yo'l transporti xizmatlarining hududiy va moliyaviy qulayligini oshirish.
4. temir yo'l transporti infratuzilmasi xizmatlaridan foydalanuvchilarning temir yo'l transporti infratuzilmasidan diskriminatsiyaga yo'l qo'ymasdan foydalanish imkoniyatini ta'minlash;
5. Kompaniyaning ijtimoiy va kadrlarni rivojlantirish dasturlarini amalga oshirish uchun ular mavjud bo'lgan hududda tijorat sheriklari bilan birgalikda ishlash;
6. "Rossiya temir yo'llari" OAJ bilan o'zaro hamkorlik samaradorligini oshirish orqali mijozlar uchun tijorat xatarlarini kamaytirish.

Ekologik faoliyati

Kompaniya atrof-muhitni muhofaza qilish va resurslarni tejashni korporativ ijtimoiy javobgarlikning alohida sohasi sifatida belgilaydi, bu kompaniyaning barcha manfaatdor tomonlar oldidagi ekologik javobgarligini qamrab oladi.

Korporativ ijtimoiy mas'uliyat kompaniya oldiga quyidagi harakatlarni qo'yadi:

- ekologik toza iqtisodiy faoliyatni tashkil etish;
- ekologik noqulay vaziyatlarning yuzaga kelishining samarali oldini olish yoki ta'sirini kamaytirish;
- temir yo'l transporti faoliyatining atrof-muhitga salbiy oqibatlarini o'z vaqtida bartaraf etish;
- resurslarni samarali tejash;
- atrof-muhitni muhofaza qilish va muhofaza qilish sohasidagi tadbirlar va aksiyalarni o'tkazish va ularda ishtirok etish;
- yuqori sifatli ekologik xizmatlarni, shu jumladan sanoat ekologik nazorati xizmatlarini ko'rsatish;
- atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytirish maqsadida ekologik ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borish va ularning natijalarini temir yo'l transportida qo'llash.

Temir yo'l transporti faoliyatining mumkin bo'lgan salbiy ta'sirini kamaytirish maqsadida Kompaniyada harakat xavfsizligi ustidan jamoatchilik nazorati tizimi ishlab chiqilmoqda va takomillashtirilmoqda.

O'zbekistonda davlat ishtirokidagi korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyatning tadbiriq etish masalalari

Dastavval respublikamiz rivojlanishini yaqin istiqbollarini belgilab beruvchi "Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi"ning 24 maqsadida iqtisodiyotni elektr energiyasi bilan uzluksiz ta'minlash hamda "yashil iqtisodiyot" texnologiyalarini barcha sohalarga faol joriy etish, iqtisodiyotning energiya samaradorligini 20 foizga oshirish vazifasi qo'yilgan.

Shuni inobatga olib, hukumat tomonidan davlat ishtirokidagi korxonalar va tijorat banklarini transformatsiya qilish hamda xususilashtirishni jadallashtirish, iqtisodiyotda samarasiz ishlayotgan korxonalar ulushini kamaytirish hisobiga sifat jihatidan yangi, xususan, ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv (ESG) tamoyillariga asoslangan investisiyalar va ishlab chiqarish unumdorligi yuqori bo'lgan texnologiyalarning ko'payishini rag'batlantirish bo'yicha ustuvor vazifasi qo'yilgan. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 08.04.2022-yildagi PF-101-son Farmoni bilan tasdiqlangan tadbirkorlik muhitini yaxshilash va iqtisodiy o'sishni ta'minlashda xususi sektorning rolini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar rejasining "IV. Davlat ishtirokidagi korxonalar va tijorat banklarida korporativ boshqaruvning zamonaviy usullarini keng joriy etish, xaridlar tizimi

shaffofligini ta'minlash orqali korrupsiyani oldini olish" bo'limida transformatsiya qilinadigan davlat ishtirokidagi korxonalar kuzatuv kengashlari faoliyatining asosiy yo'nalishlari sifatida yashil iqtisodiyotga o'tish jarayoni, shu jumladan kelajakda xalqaro savdo va moliya bozorlariga chiqishda ko'mak beruvchi ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv (ESG) hisobdorlik tizimlarini joriy etish bo'yicha ilg'or xorij tajribasini o'zlashtirish va bu borada hukumatga tegishli takliflar kiritish vazifasi qo'yilgan.

XULOSA

Rossiya va rivojlangan boshqa mamlakatlarda iqtisodiyotga, shu jumladan davlat ahamiyatiga ega bo'lgan korxonalarga investitsiyalarni jalb qilishning asosiy mezonlari korxonaning ESG-tamoyillariga rioya qilinganligi hisoblanadi. Ushbu amaliyotni respublikamizda ham joriy etish bo'yicha jadal ishlar olib borilmoqda va yaqin istiqbol yillarida aksariyat korxonalarda, shu jumladan davlat ulushi bo'lgan korxonalarda ESG-tamoyillari joriy etish rejalashtirilgan. Bu esa milliy ESG-reyting tizimi shakllanishiga zamin yaratib beradi hamda xalqaro integratsiyasi orqali milliy korxonalarning global ranking tizimida aks ettirilishi ta'minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" 28.01.2022-yildagi PF-60-son Farmoni. lex.uz/uz/docs/-5841063
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Tadbirkorlik muhitini yaxshilash va xususiy sektorni rivojlantirish orqali barqaror iqtisodiy o'sish uchun shart-sharoitlar yaratish borasidagi navbatdagi islohotlar to'g'risida" 08.04.2022-yildagi PF-101-son Farmoni. lex.uz/uz/docs/-5947775
3. Z.A. Ashurov, F.A. Jalilov, B.N. Urinov "Zamonaviy korporativ boshqaruv (xorijiy tajriba)". – T.: Iqtisodiyot, 2021.
4. O'rmonov N.T., Ismailov A.R. "Korporativ boshqaruv: prinsiplar, siyosat va amaliyot". – T.: Iqtisodiyot, 2019-y.
5. <https://www.rzd.ru/>
6. <https://rspp.ru/>
7. <https://company.rzd.ru/ru/9360>

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.